УДК 378.147:378.014.3

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Болдовська К.П., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Болдовський В.М., к.т.н., доцент
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Вітчизняна система вищої освіти переживає фундаментальні трансформації, зумовлені цифровізацією суспільства, розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, зміною освітніх запитів здобувачів освіти та сучасними викликами, серед яких особливе місце посідає соціально-економічна нестабільність і гуманітарні наслідки, спричинені воєнними діями в Україні. У цих умовах пошук оптимальної моделі організації освітнього процесу набуває особливої актуальності, а змішане навчання постає як одна з найперспективніших педагогічних парадигм, що поєднує переваги традиційної аудиторної та дистанційної освіти. Саме змішана форма забезпечує гнучкість, індивідуалізацію, мобільність і водночас зберігає безпосередню педагогічну взаємодію, що є основою якісного освітнього процесу.

Змішане навчання, або blended learning, передбачає інтеграцію очних і дистанційних форм організації навчальної діяльності, спрямовану на підвищення ефективності засвоєння знань та формування компетентностей. Його сутність полягає не у простому поєднанні різних форматів, а у створенні нової освітньої якості через гнучку взаємодію традиційних і цифрових компонентів. Така модель передбачає застосування інформаційно-освітніх платформ, електронних курсів,

онлайн-ресурсів, інтерактивних комунікаційних засобів у поєднанні з аудиторними заняттями, дискусіями, лабораторними та практичними роботами. У цьому полягає особлива цінність змішаного навчання – воно дозволяє оптимально збалансувати самостійну роботу здобувачів вищої освіти і педагогічну підтримку викладача, створюючи умови для розвитку автономності, самоорганізації й критичного мислення.

Однак запровадження змішаного навчання у закладах вищої освіти супроводжується низкою методичних, організаційних і технологічних проблем. Однією з головних є недостатня готовність педагогічних кадрів до використання цифрових інструментів та переосмислення власної ролі у навчальному процесі. Традиційна модель викладача як основного джерела знань поступово трансформується у модель фасилітатора, модератора або наставника, який організовує навчальну діяльність здобувачів і супроводжує їх у процесі пізнання. Така роль вимагає не лише технічної грамотності, а й високого рівня педагогічної культури, уміння створювати інтерактивне середовище, стимулювати пізнавальну мотивацію, забезпечувати зворотний зв’язок і підтримку. Недостатня підготовленість викладачів, брак методичних матеріалів і відсутність чітких стандартів оцінювання результатів у змішаному форматі часто призводять до формалізації цього підходу, коли цифрові інструменти використовуються без глибокої дидактичної інтеграції.

Не менш важливою проблемою є нерівний доступ студентів до технічних засобів та стабільного інтернет-з’єднання, що створює ризики освітньої нерівності. Для частини здобувачів освіти дистанційні компоненти навчання стають серйозною перешкодою, оскільки потребують не лише технічних ресурсів, а й сформованих навичок самостійного планування, тайм-менеджменту, самооцінювання результатів. Крім того, варто враховувати психологічний аспект – зниження рівня соціальної взаємодії, відчуження та втома від тривалого

перебування в онлайн-середовищі. У таких умовах викладач має приділяти особливу увагу підтримці емоційного контакту зі студентами, використовуючи елементи колективної діяльності, дискусії, спільні проєкти та інші форми, які компенсують нестачу живого спілкування.

Методологічна проблема змішаного навчання полягає також у необхідності балансування між обсягом теоретичного матеріалу та практичними завданнями, що реалізуються в різних форматах. Надмірна орієнтація на онлайн-ресурси може призвести до перевантаження студентів інформацією, втратою структурованості знань та зниження мотивації. Ефективне змішане навчання передбачає ретельне педагогічне проєктування курсу – визначення чітких цілей, вибір оптимальних форм взаємодії, розподіл навчального контенту між онлайн і офлайн середовищами, створення системи оцінювання, яка враховує не лише знання, а й рівень активності, комунікаційні та дослідницькі компетентності.

Важливо відзначити, що успішна реалізація змішаного навчання залежить від наявності сучасного цифрового освітнього середовища, що включає платформи управління навчанням, електронні бібліотеки, системи комунікацій і тестування. Проте навіть найкращі технічні інструменти не забезпечують ефективності без педагогічного осмислення. Головною метою має бути не технологічна модернізація, а створення нової якості освіти, заснованої на партнерстві, інтерактивності, рефлексії та орієнтації на результат.

Змішане навчання відкриває значні перспективи для індивідуалізації освітнього процесу. Використання електронних курсів і модульних систем дозволяє адаптувати навчальний контент до потреб конкретного студента, забезпечити варіативність завдань і гнучкість у виборі темпу навчання. Такий підхід сприяє формуванню у здобувачів освіти навичок самостійного пошуку інформації, аналітичного мислення, уміння

працювати з цифровими ресурсами та критично оцінювати їх достовірність. У цьому контексті змішане навчання не лише модернізує дидактичну систему, а й формує важливі метакомпетентності, які є необхідними у сучасному професійному середовищі.

Вагомим аргументом на користь розвитку змішаного навчання є його потенціал для підвищення академічної мобільності та розширення можливостей міжнародної співпраці. Онлайн-компоненти створюють умови для реалізації спільних освітніх програм, участі студентів і викладачів у вебінарах, конференціях, дистанційних курсах провідних університетів. Це сприяє глобалізації освіти, інтеграції національної системи вищої школи у світовий освітній простір, підвищенню її конкурентоспроможності.

Разом із тим змішане навчання потребує удосконалення нормативно-правового та організаційного забезпечення. Система акредитації, оцінювання якості освіти, вимоги до навантаження викладача та обліку навчального часу мають бути адаптовані до нових форматів освітньої діяльності. Необхідне також створення методичних рекомендацій для викладачів щодо педагогічного проєктування курсів у змішаному форматі, розробка критеріїв ефективності та системи внутрішнього моніторингу результатів.

Перспективи розвитку змішаного навчання у закладах вищої освіти України пов’язані насамперед із формуванням цілісної освітньої екосистеми, у якій поєднуються інноваційні технології, педагогічна майстерність викладача та активна позиція студента як суб’єкта власного навчання. Важливим напрямом є розбудова інституційної культури цифрової освіти, яка охоплює не лише технічне забезпечення, а й методичну, організаційну та психологічну готовність усіх учасників освітнього процесу до нових форматів взаємодії.

У майбутньому змішане навчання має потенціал стати не просто альтернативною формою організації занять, а базовою моделлю сучасної вищої освіти, що поєднує академічну традицію з інноваційними технологіями. Його ефективність визначатиметься не кількістю цифрових інструментів, а здатністю забезпечити якісну педагогічну взаємодію, розвиток критичного мислення, творчості та соціальної відповідальності студентів. У цьому сенсі змішане навчання є не лише реакцією на зовнішні обставини, а й стратегічним напрямом еволюції освітнього процесу, який відповідає вимогам часу та формує основу для підготовки фахівців нового покоління.

УДК 37.1

ІНДИВІДУАЛЬНІ ОСВІТНІ ТРАЄКТОРІЇ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВОЗНАВСТВО»

Перунова О.М., к.ю.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Сучасна система вищої освіти України зорієнтована на забезпечення гнучкості, відкритості та персоналізації навчального процесу. Одним із ключових інноваційних напрямів є реалізація концепції індивідуальних освітніх траєкторій (ІОТ), яка передбачає побудову індивідуального маршруту навчання кожного студента з урахуванням його професійних інтересів, навчальних можливостей, темпу опанування матеріалу та особистісних освітніх потреб [1, 5].